מה מתחבא מאחורי התייר המסתורי, שנעלם עם יהלומים בשווי 85 אלף דולאר

היכן היהלומים השדודים?

דקות אחדות אחרי השעה 10, בבוקר יום השלישי של השבוע שעבר, קיבל מוקד המשטרה המחוזי בתל־אביב את הידיעה המרעישה: „שוד יהלומים ברוב אחוזת בית 6." תוך שניות הועברה הידיעה לכל הניידות שהסתובבו אותה שעה בפעולה שיגרתית. טלפונים זמן זמן במטה הנפה הצפונית שברחוב יהודה הלוי, הזעיקו את קציני הלשכה הפלילית של משטרת ישראל למקום מקרה שוד היהלומים.

הסמל שטיפס במדרגות הבנין המפואר של החברה הכלכלית לארץ־ישראל, מצא במסדרון הקומה הרביעית את מרדכי סלומון, פקיד חברת יהלומי הנגב, כשהוא מזועזע כולו. במשרד עצמו, מעבר לדלת כפולת־המנעולים, היה צניח הרמן אורנשטין, אחד מבעלי החברה, נטול־הכרה, על שולחן הכתיבה הגדול שבפינת החדר.

השוטרים פעלו במהירות. הם הזעיקו ל־מקום אמבולנס של מגן דוד אדום, החלו בחקירתו של שרגא („פייביש") אנגלשטין, חותנו של אורנשטין ושותפו לחברת יהלומי הנגב.

★ ★ ★

דיפור שטופר במשרדי הלשכה הפלילית של הנמה הצפונית לא היה מן הסיפורים הנדושים, הנשמעים בחדרי החקירות של משטרת ישראל. סלומון ואנגלשטין מסרו כי, בדיוק באותו יום שלישי, היה עליהם לספק לתייר אמריקאי בשם בסקין משלוח של כ־1000 קרט יהלומים מלוטשים, בשווי של יותר מ־85 אלף דולאר.

זמן קצר לפני המקרה ירדו סלומון ואנגלשטין לכספת של בנק איגוד, בקומת הקרקע של בנין משרדם, העלו את כל כמות היהלומים שהיה בדעתם למכור לבסקין, הציגו אותה בפני הקונה העשיר. אורנשטין נשאר במשרד עם הלקוח, כשסלומון ואנגלשטין יצאו וניפנו לעסקיהם.

התייר, סיפר אנגלשטין, הציג את עצמו כנציג חברת יהלומי פישר בניו־יורק. הוא הביא עמו תעודות־זהות, ניהל את המשא ומתן במשך שבועיים, בהתאם לנוהג המקובל בסחר היהלומים.

בינתיים, התעורר הרמן אורנשטין מעלפונו הקשה, מצא את עצמו בחדר מקרר אסן של בית החולים הדסה בתל־אביב. כשפקח את עיניו, היו המלים הראשונות שנפלטו מפיו: „יהלומים! יהלומים! סריות יצוא תוצרת אמריקה!!!"

לחוקרים סיפר: כשיצאו אנגלשטין וסלומון מן החדר, הציע לו התייר־הלקוח סוכריות ממולאות, נעלם כנראה עם כל כמות היהלומים לאחר שכתוצאה מן הסוכריות, איבד אורנשטין את הכרתו.

★ ★ ★

הדבר הראשון שעשו קציני מטה המחוז היה סגירת מבואות הבנין הגדול, וחקירה נמרצת של מרבית האנשים שנמצאו שם.

בראש החקירה התיצב ראש הענף הפלילי במטה מחוז תל־אביב, ס.מ.מ. אריה נאור (שמילגובסקי), שפיקח אישית על החיפושים הקדחתניים בכל משרדי הבנין, ובכיסי יושביו.

מחוגי השעון התקדמו במהירות. אם אמנם היה השודד הניעו חוץ־לארץ, היה עליו לעזוב את הארץ במהירות האפשרית. המטוס שמועד המראתו היה הקרוב ביותר לשעת השוד היה המטוס של ק.ל.מ., שיצא מלוד לאמסטרדאם בשעה 1.20 אחרי הצהרים — שלוש שעות ועשרים דקה לאחר השיד. אולם חוקרי המשטרה שכחו במהומת הרגעים הראשונים פרט חשוב זה: ההוראה לסגור את שערי שדה התעופה, לערוך ביקורת קפדנית על היוצאים, הגיעה ללוד רק לאחר שמטוס ק.ל.מ. המריא מן השדה.

עשרות בלשים יצאו לסרוק את בתי־המלון ברחבי הארץ. התייר היחידי שהלם את תיאוריהם של אורנשטין ואנגלשטין, ושמו היה דומה לשם בסקין, נמצא באחד המלונות על הר־הכרמל. מכונית המשטרה אצה למקום, הביאה אתה את קרובת השוד. לחינם: איש זה לא היה בסקין.

יומיים לאחר השוד הגדול, לא נתגלו עדיין כל עקבות של ממש. החקירה המשטרתית נכנסה לאפיקים שיגרתיים. אורנשטין נחקר ארוכות במכונת אמת, נתבקש להוסיף עוד ועוד פרטים לעדותו הראשונה. תוצאות הבדיקה במעבדה, אליה נשלחו הסיגריות והאפר שנמצאו על השולחן בחדר משרד יהלומי הנגב, יחד עם צלוחית מיץ־הקיבה שנשאב מקיבתו של אורנשטין המתעלף, לא היו שום מימצא חותך לסיבת התעלפותו של קרבן השוד.

„יתכן, כמובן, שאורנשטין התעלף או קיבל הלם מאיזו סיבה פסיכולוגית טהורה. העובדה שנשדד ממנו סכום כה גדול מסיקה לגרום התעלפות כזו. על כל פנים, סיבות פיזיות לא נמצאו," קבע אחד מרופאי בית החולים הדסה בתל־אביב, לאחר הבדיקה.

בשביע השני לשוד עדיין נמשכה החקירה. מקורות משטרתיים רמזו לכתב אחד מעתוני הערב כי „שרידי המחתרת מעורבים בענין השוד."

★ ★ ★

לא היתה זו הפעם הראשונה ששוד יהלומים בוצע במדינת ישראל. טבעי הדבר, שבמדינה בה תופס ענף היהלומים את המקום השני בלוח הייצוא, יארעו מדי פעם בפעם מקרי שוד, רמאות וגניבה הקשורים בענף זה.

ואמנם, היה השוד בחברת יהלומי הנגב השלישי בששת החודשים האחרונים. קדמו לו: גניבת יהלומים בשווי של למעלה מ־20 אלף ל"י בחברת יהלומי בוכרה בנתניה, ושוד יהלומים של 20 אלף ל"י בחדר המדרגות של בורסת היהלומים ברחוב אחוזת בית 3 בתל־אביב. בשני המקרים גם יחד לא הצליחו חוקרי המשטרה לא למצוא את הפושעים, ולא להחזיר את הגזילה, או לפחות חלק ממנה.

תעלומה דומה לתעלומת יהלומי הנגב אירעה בשנה שעברה אצל האחים מולדבסקי, סוחרי יהלומים ברחוב אחוזת בית 3 בתל־אביב. ביום המקרה עמדו הסוחרים לבצע עיסקת־מכר גדולה. הם הביאו את מעטפת היהלומים, ששוויה כעשרת אלפים ל"י, למשרד, יצאו לרגע לחדר הסמוך, חזרו והבחינו שהחבילה נעלמה.

למקום השוד הוזעקו אנשי הענף הפלילי ומדור הבילוש דאז. חקירה קצרה הוכיחה, כי הגניבה בוצעה בידי טיפוסים מכוקפקים, המסתובבים בקרבת בורסת היהלומים. אנשי מדור הבילוש פעלו במהירות: הם רמזו במקום שרמזו כי בדעתם לבצע מאסרים נרחבים, וכי למעשה יש בידם להצביע תוך שעות ספורות על האשם.

התוצאה המיידית: אלמוני צלצל למדור הבילוש, והודיע כי הגניבה כולה תוחזר עוד באותו לילה לאחד מבתי־השימוש של בנין הבורסה. הבלשים, שבאו למקום בחיפוי כבד, מצאו חבילת נייר קטנה, החזירו את תוכנה לבעלי היהלומים.

★ ★ ★

ענף היהלומים הוא אחד הענפים הכלכליים העשירים והמסוגרים ביותר במדינת ישראל. סחר היהלומים, שכל־כולו ייצוא תמורת מטבע קשה, מרוכז בבורסה הקטנה בתל־אביב, שהיא חברת מניות המורכבת מיבואנים, יצרנים, סוחרים, מתווכים, ממיינים ויצואנים.

כדי לעסוק ביצור או בסחר יהלומים, חייב אזרח־ישראל להצטיד ברשיון מיוחד מאת המפקח על היהלומים במשרד־האוצר, רשיון הניתן אך ורק בהמלצת הנהלת הבורסה, המעונינת כמובן בצמצום מספר העוסקים בענף.

מכירת יהלומים מלוטשים מותנית, קודם־כל, בהוצאת רשיון יצוא ממשלתי, בו מצוינים בפירוש שמות הקונים, המוכרים, התווכים, תיאור הסחורה, ערכה וכל שאר הפרטים הנוגעים לעיסקה. בדרך כלל מתנהלות עיסקות היהלומים בין ישראל לחוץ־לארץ בעזרת מתווכים מוכרים, המרכזים בידיהם את הזמנות הסוחרים הזרים, איתם הם מקיימים מגע מקצועי מתמיד.

אם אמנם עסקה חברת יהלומי־הנגב במסחר עם חברת פישר בניו־יורק, בתיווכו של התייר בסקין, היה רשיון היצוא חייב להיות מוסב על שם חברה זו. לחוקרי העולם הזה, שביקרו בדירתו, אמר פייביש שם חברת פישר. אנשי הבורסה בתל־אביב טוענים אחרת. „אנגלשטין, כשקנה את היהלומים, אמר שהרשיון היה מיועד לחברה בלגית," אמר אחד מהם.

★ ★ ★

בורסה תל־אביבית העלה סיכור השוד, כפי שהשתמע מהודעות המשטרה לאחר חקירת אנגלשטין ואורנשטין, חיוכים רחבים על פניהם של יהלומנים ותיקים: „עדיין לא נשמע שעיסקה בכמות כל כך גדולה של יהלומים תתנהל בצורה משונה כזו. אם אמנם היה התייר נציגה של חברת פישר הגדולה * מניו־יורק, היה חייב, בבואו, להופיע כנהוג קודם כל בבורסה, להפגש עם מנהליה, אפילו לשם פגישה חברתית בלבד. הוא היה צריך לגהל את המשא־ומתן בעזרת מתווכים מוכרים, אצל כמה סוחרים, כדי להשתדל להשיג מחיר ותנאים טובים ביותר."

כל הצורה בה התנהלה העיסקה מעוררת ספיקות ביחס לאמיתותה. סוחרים בעלי־נסיון היו מנסים לברר בחברה האמריקאית, לפני גמר העיסקה, אם אמנם בסקין הוא נציגה המוסמך. הם היו מבקשים ממנו ערבויות כספיות ואישיות למשלוח, דורשים ביטוח נגדי ולא מסתפקים בסידורים השגרתיים שנערכו.

גם העובדה שכל כמות היהלומים הובאה מכספת בנק אגוד, אל המשרד בקומה הרביעית, היא משונה ביותר. הנוהג הוא שהקונה בודק את היהלומים הנמכרים לו בכמויות קטנות, חותם אותם במעטפות עד ליום התשלום. יהלומן מנוסה, כמו בעלי חברת יהלומי הנגב, לא יסתכן לעולם בהצגת 1000 קרט יהלומים על השולחן, בפניו של אדם שהוא מכירו רק שבועיים.

★ ★ ★

ביתו המרווח שבפרדס־הגדוד, עליד נתניה, קיבל אנגלשטין את חוקרי העולם הזה לראיון, לאחר שסירב בתחילה אפילו להכניסם לביתו.

תוך כדי הפרעות בלתי פוסקות מצד אשתו, שהודרכה על־ידי קבוצת אנשים שישבה בחדר הסמוך, מבעד לדלתות זכוכית אטומה, הסביר בקול חלוש, כשידיו שלובות על לוח לבו: „את כל המשא ומתן עם בסקין ניהל חתני, הרמן אורנשטין. אני לא מבין אנגלית. בסקין לא הבין אידיש. אני ראיתי את בסקין רק פעם אחת בלבד. זה אסון גדול מאד בשבילנו. אנחנו עוסקים 15 שנה ביהלומים ואף פעם לא קרה לי מאנגלשטין אי־אפשר היה להוציא דבר. נוסף להפרעות אשתו, נקרא גם אל מחוץ לחדר על־ידי צעיר חבוש מגבעת, שהתלחש איתו בהתרגשות וחמק לאחר מכן, דרך החצר, אל הדלת האחורית של הבית.

בחדר השני המשיכה קבוצת אנשים להתלחש, הגיפה את כל התריסים, למרות חום הקיץ הכבד. כשיצאו חוקרי העולם הזה מן הבית, הבחינו בצעיר חבוש מגבעת קש, שהסתתר מעבר לחלון חדר האורחים, השקיף בעצבנות החוצה.

בבורסה, גרם השוד הגדול למבוכה עצומה. עשרות מתווכים וסוחרים ניזוקו ישירות, מאחר שחברת יהלומי הנגב לקחה מהם את הסחורה היקרה בקומיסיון, בלי תשלום במזומנים, והם תלויים בתוצאות החדיונים של חברת הביטוח. החברה תשלם את. הנזק רק לאחר שתהיה משוכנעת כי אמנם היה זה שוד ולא מעשה רמאות.

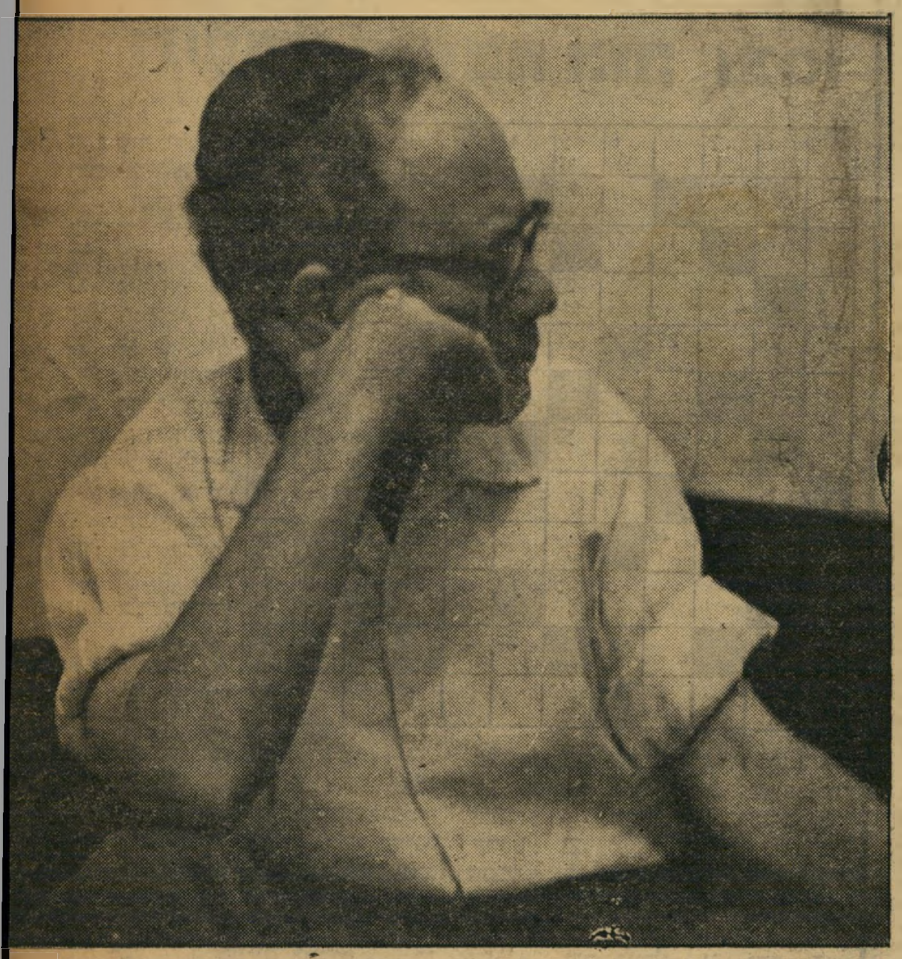

נשדד פייביש אנגלשטין בביתו בפרדס־הגדוד, בשעת שיחה עם חוקרי העולם הזה. הוא סירב להצטלם אך צולם בלי ידיעתו. אשתו הפריעה בלי הפסק למהלך השיחה.

* לדברי המשטרה, הכחישה חברת פישר כאילו שלחה נציג כלשהו לסחור בישראל.